

Genişletilmiş zet

Türkiye’deki Suriyeli Gmenlerde Alkol ve Madde Bağımlılıklarını Keşfetmek: Bağımlılar, Bağımlı Yakınları, Yerel ve Uluslararası Kurumların Bakış Aıclarını Sentezleyen Nitel Bir Araştırma

Giriş

Toplum sağlığı açısından en sık görülen, en çok öldüren, en çok sakat bırakan, en çok işşc kaybı oluşturan hastalıklar önemli hastalık olarak nitelendirilmektedir. Bu bağlamda alkol ve madde bağımlılığı (AMB) da önemli bir toplum sağlığı sorunudur.

AMB, küresel hastalık yükünün yaklaşık %6,5’ini oluşturmakta ve yılda 5 milyon lme sebep olmaktadır. Özellikle yüksek gelir grubunda bulunan ülkelerde adolesan ve genç yetişkin yaş grubunda alkol bağımlılığı önde gelen bir sağlık sorunudur.

AMB için risk altındaki toplumsal gruplardan biri de zorla yerinden edilmiş insanlardır (forcibly displaced people). Bu risk grubunda AMB konusunda yapılan çalışmalara göre bu grupta zararlı alkol kullanımı %4-36, alkol bağımlılığı %1-%42 madde kullanımı %1-%20 arasında değişmektedir. Mülteci kamplarında zararlı alkol kullanımı %17-%36 arasında değişmektedir. Bu prevalans değerleri dünyadaki mülteci sayısıyla birlikte değerlendirildiğinde bu risk grubunda AMB’nin önemli bir toplum sağlığı sorunu olduğu açıkça görülebilir.

Mltecilerde AMB alanında yapılan çalışmalar sorunun büyüklüğüne, risk faktörlerine ve koruyucu faktörlere, AMB’nin belirleyicilerine ve etkilerine, müdahale çalışmaları öncelikli uygulama alanlarının ve risk gruplarının tespitine, madde türlerine odaklandığı söylenebilir. Yapılan alışmalar genellikle kesitsel ve tanımlayıcı niteliktedir. Kalitatif alışmalar ve müdahale çalışmaları oldukça az sayıdadır. Araştırma tasarımları, konuyu bütüncül olarak değerlendirmek ve bulguları genelleymek için yeterli standardizasyona sahip değildir. Konuyla ilgili bilimsel yayınlar daha çok gelişmiş ülkelerde yapılmaktadır, ancak mülteci toplumun %80’i orta ve düşük gelirli ülkelerde yaşamaktadır. Bu bağlamda bu ülkelerde yapılacak çalışmalar bilimsel yayıncılığın kapsamını genişletmek için önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın amacı Türkiye’deki Suriyeli göçmenlerde alkol ve madde bağımlılığının mevcut durumunu ve onu etkileyen faktörleri keşfetmek ve tespit etmektir. Bunun için bağımlılar, bağımlı yakınları, yerel ve ulusal kurumların bakış aıcları sentezlenmiştir.

Yöntem

Bu nitel araştırma gömülü teori yaklaşımı ile tasarlanmış olup; Ocak 2018 ila Kasım 2019 tarihleri arasında Türkiye’deki beş Őehirde (Gaziantep, Hatay, Mardin, İstanbul ve Ankara) gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın geçerliliğini temin etmek için: veri kaynaklarının, veri toplama yöntemlerinin, görüşmecilerin ve veri analizi yapanların çeşitlendirilmesi suretiyle dört tür triangülasyon yöntemi araştırma bağlamına uygun Őekilde kullanarak; üç farklı tasarım oluşturulmuştur.

İlk olarak, olgunun kurumsal bakış açısıyla incelenmesi amacıyla dört Őehirde yerel devlet kurumları, sivil toplum kurumları ve üniversitelerden toplamda 77 temsilcinin katıldığı dört odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada, bakış açısını ulusal ve bölgesel düzeye genişletmek için Suriye’den Türkiye’ye g sürecinde çeşitli sorumlulukları olan ulusal kurumların yetkilileri ile anahtar kişi görüşmeleri yapılmıştır. nc olarak bireysel algı ve deneyimleri anlamak için, dört ilde kartopu rneklemeye ile ulaşılan alkol ve/veya madde bağımlısı 45 Suriyeli göçmen ve 21 bağımlı yakını ile birbir derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Odak grup görüşmeleri ve anahtar kişi görüşmeleri araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış konular etrafında gerçekleştirilmiştir. Bağımlı ve bağımlı yakınlarıyla yapılan derinlemesine görüşmeler ise Suriye asıllı dört görüşmeci aracılığı ile yapılandırılmış formlar kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Görüşmelerde katılımcıların rızasıyla ses kaydı ve görüşmeci notları yoluyla veri toplanmıştır. Veri doğgunluğu her aşamada ayrı ayrı değerlendirilmiş ve tüm aşamalarda doğgunluğa ulaşılmıştır. Veriler iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak Atlas.ti v8 ve NVivo v12 yazılımları kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Veri analizi sonucunda ortaya çıkan temalar: Bağımlı göçmenlerin özellikleri, bağımlılık türleri, zemin hazırlayan ve Őiddetlendiren faktörler, önleyici faktörler, alkol ve maddeyi edinme, kullanım Őekilleri, kullanım sonuçları, kamu hizmetleri ve bunlardan yararlanma, bağımlı göçmenlerin deneyimleri.

Tartışma

Bu alışma Türkiye’deki Suriyeli mültecilerde bağımlılıkla ilgili ilk ve en kapsamlı çalışmadır. Anahtar kişi görüşmeleri, odak grup görüşmeleri ve bağımlı görüşmeleri olmak üzere 3 düzlemde yapılan çalışmalarla konu kapsamlı Őekilde değerlendirilmiştir.

Madde bağımlılığı için çocuk ve genç yaş grubu, alkol bağımlılığı ve ilaç kötüye kullanımı için orta yaş grubu ön plandadır. Özellikle adolesan yaş grubu önleme ve müdahale çalışmalarında öncelikli olmalıdır. Bağımlıların eğitim düzeyi de düşüktür. Eğitim düzeyini artırmak önemli bir koruyucu faktördür. Bağımlılar düşük ücretlerle gününbirlik çalışmaktadırlar. İş ortamında ise ağır şartlarda ve uzun çalışma süreleri altında çalışmaktadırlar. Buna rağmen elde ettikleri kazanç ise asgari ücretin yaklaşık yarısına tekabül etmektedir. Ücret dağılımındaki eşitsizlikler kişileri yoğun stres ve tükenmişlik yaşamaya, daha kolay para kazanma yolu aramaya teşvik etmektedir. Bu arayış ise madde ticaretine ve yanı sıra madde kullanımına sebep olabilmektedir.

Alkol / madde kullanımının sebeplerine yönelik bulgular Ishikawa diyagramında özetlenmiştir. Bulgular, kullanım sebeplerinin karmaşık yapıda olduğunu göstermektedir. Sebepler çoğu zaman birbirlerini tetiklemektedir.

Akültürasyon ve sağlık güvencesi eksikliği hariç, bulgular literatürde belirtilen kullanım sebeplerini desteklemektedir. Sağlık kapsayıcılığı açısından Türkiye'deki Suriyeli mülteciler sağlık güvencesi kapsamındadır. Akültürasyon açısından, Suriye'deki dini ve kültürel yapının alkole erişimi azalttığı, Türkiye'de alkol kullanımına yönelik kısıtlamanın olmaması sebebiyle göçmenlerin alkole daha kolay erişebildikleri söylenebilir.

Suriyelilerde alkol/madde kullanım sıklığı konusunda kullanıcı ve yakınları tarafından belirtilen ifadeler kullanım sıklığının tahmini %10 düzeyinde olabileceğini göstermektedir. Bu değer, diğer göçmen toplumlar için yapılan çalışmalarda tespit edilen sıklık değerleri ile uyumludur.

Göçmenlerin alkol ve maddeye erişimi konusundaki bilgiler literatürde yeterince iyi çalışılmamıştır. Bu çalışmadaki bulgular mevcut literatürü doğrulamakla birlikte erişimin alt boyutlarını daha kapsamlı olarak sunmaktadır. Erişim için gereken finansal kaynağın temini, erişim mekanları, erişim metotları, kendisinden alkol veya madde temin edilen kişiler bu çalışmada detaylı olarak çalışılmıştır.

Alkol ve madde bağımlılığının kullanıcıların yaşamına etkisi altı başlık altında incelenmiştir: 1) ailesel sorunlar, 2) çalışma düzeni aksaklıkları, 3) toplumsal dışlanma, 4) ekonomik kayıplar, 5) sağlık sorunları, 6) suça eğilim. Çalışmamızdaki bulgular literatürdeki kullanım sonuçları ile uyumludur ancak literatürdeki kullanım sonuçları yeterince net olarak kümelenmemiştir. Çalışmamızda anahtar kişi / odak grup / bağımlı görüşmelerinde elde edilen bulgular ayrı ayrı kümelenmiş ve alt boyutları ile incelenmiştir. Kullanım sebeplerinde olduğu gibi kullanım sonuçları da karmaşık yapıdadır. Her bir sorun başka bir sorunu tetiklemekte, böylece yaşanan sorunlar ivmelenerek artmaktadır.

Çalışmamızda AMB için koruyucu ve risk faktörleri detaylı olarak incelenmiştir. Ayrıca bağımlıların kullanıma yönelik bilgi, tutum, davranış, inanç, düşünceleri de detaylı olarak incelenmiştir.

Son olarak ileri araştırmalar ve müdahale çalışmaları planlamaları için öneriler sıralanmıştır.